ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ॥

ਜਿਸੁ ਬਹੁਤੀ ਛਾਉ ਪਤ੍ਰਾਲੀ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ

ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ

(1932-2016 ਈ:)

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ

ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ

(1932-2016 ਈ:)

ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਤਿਆਗ, ਵੈਰਾਗ 'ਚ ਜੀਵਨ ਜਿਸ ਬਿਤਾਇਆ।
ਪ੍ਰੇਮਾਂ-ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਜਿਸਨੇ ਵਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਪਾਇਆ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਵਾਲੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਂਈ,
ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਕਰਨੀ ਦਾ ਸਭ ਨੇ ਜਸ ਗਾਇਆ।

ਜੀਵਨ ਆਮ ਵਾਂਗ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਾਲ 2016 ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਜੁ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ 1816 ਈ. ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ, ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਾਲੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਵਾ ਕੁ ਮਹੀਨਾ ਬਾਅਦ ਇੱਥੇ ਹੀ ਸਾਲਾਨਾ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਦਾ ਪੁਰਬ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸਦਾ ਭੋਗ 27 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਠੀਕ ਇੱਕ ਸਪਤਾਹ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਮੂਰਤੀ, ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ, ਦੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸੁਬਹਾ ਸਵਾ ਕੁ ਦਸ ਵਜੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰ, 4 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹਸਪਤਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਨੱਠ ਭੱਜ ਅਤੇ ਜੀਅ ਤੋੜ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਤਪ ਅਸਥਾਨ ਵਾਲੀ, ਪੁਰਾਤਨ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ, ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ,

ਸੰਤ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਕੂ, ਗੁਰੂ-ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਪੂਜਨੀਕ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਲੱਗ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੁ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਦੁਖਦਾਈ ਨਿਧਨ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵੇਧਕ ਸਮਾਚਾਰ, ਮਿੰਟਾਂ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੁਣਿਆ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਰਾਤ ਭਰ ਸੰਗਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

5 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਪਾਸ ਆ ਕੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਧੀਰ ਬੰਨਾਈ। ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਆਉਣਾ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ, ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਸਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਬੇਰੀ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਦੀ ਲਕੜੀ ਵਰਤੀ ਗਈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਚੰਦਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਲੁਆਇਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁੱਕ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ, ਜਗਜੀਤ ਮੰਦਰ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਲਗਾਤਾਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੇ ਰਾਮਸਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਆ ਸਜੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਵਾ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵੈਰਾਗਮਈ, ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਭਰਪੂਰ, ਭਗਤੀ ਭਾਣ ਵਾਲਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਗੀ ਸੱਜਣ ਸਰਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਨੂੰ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ। ਦੋ ਕੁ ਵਜੇ ਆਪ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਜੀ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜੈ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਕੂ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾ, ਮਾਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ 'ਲਾਡੀ', ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਬਿਬਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ। ਮਾਸਟਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ, ਜਥੇਦਾਰ ਕਮਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਜੱਥੇਦਾਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਢੋਲਕੀ ਛੈਣਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਆਏ। ਠੀਕ ਸਵਾ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦਿਨੇ ਸੰਤ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਕਾਕਾ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ 'ਲਾਡੀ', ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਕਾਕੂ' ਅਤੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ 'ਅੰਬਾ' ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੂਬਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਲ ਨੇ ਨਿਬਾਹੀ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਮਾਸਟਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈਲਾਬ ਚਾਰ ਚੌਫੇਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆ

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਸਤੀਆਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਮਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ, 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। 6 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਅੰਗੀਠਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ, ਸੰਤ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਕੂ ਗੁਰੂ-ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਵਿੱਚ ਸਰਹਿੰਦ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਅਪਣੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪਾਸ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

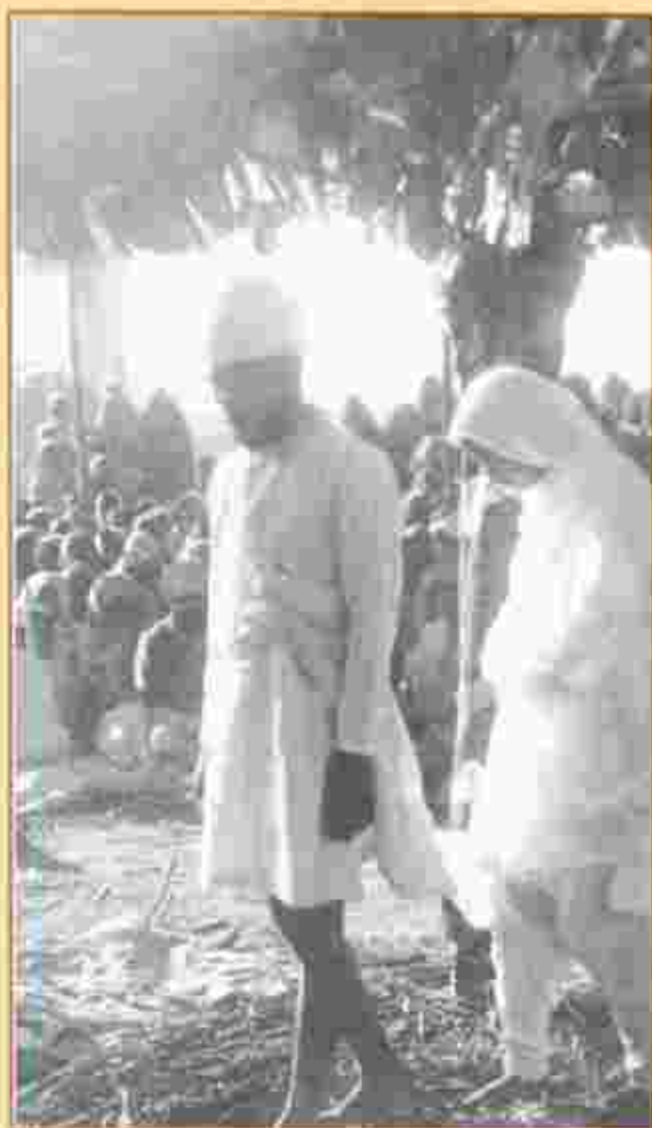
ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1932 ਈ. ਵਿੱਚ ਪਿਤਾ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸਮਾਂ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ, ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਥਰੋੜ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਬਾਜਾਖਾਨਾ (ਬਠਿੰਡਾ) ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਨਾਨਾ ਸ. ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਬੁਰਜ ਥਰੋੜ ਦਾ ਪਰਵਾਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ, ਗ਼ੈਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀ ਨਹੀਂ ਵਿਆਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਾਜਾਖਾਨਾ ਦੇ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵਾਸਤੇ, ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦਾ ਸਾਕ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਰੋਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੂਬਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਦੈਆ ਕੌਰ, ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਬਾਬਾ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਚੜਿੱਕ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ। ਸੂਬਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਣੇਵੀਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਨਮੱਤ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਲਾਈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ-"ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਕੂਕੇ ਦੀ ਧੀ ਲੈ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਭੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ (ਕੂਕਿਆਂ ਨੂੰ) ਧੀ ਦੇਵੇਗਾ ਵੀ।" ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਸੀ।ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਅੰਤ ਤੱਕ ਵੱਡੀ ਸੋਧ ਮਰਿਆਦਾ ਨਿਭਾਈ।

ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੇਕੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪ ਸਣੇ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੀ ਭਾਈ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਆਪ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਦੋ ਭਾਈ ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਮੀਪੁਰਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਗਈ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹੀ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਬੀਬੀ ਰਿਛਪਾਲ ਕੌਰ ਦਮਦਮਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ ਦੇ ਪੋਤਰੇ

ਲੰਬੜਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਨਗਰ (ਸਿਰਸਾ) ਵਿਖੇ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਚੰਨੇ ਦਾ ਟਿਊਬਵੈਲ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੇਕੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ। 1970 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਜਗਜੀਤ ਨਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸ੍ਰ. ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੇ "ਕਾਕੂ" ਤੇ "ਅੰਬਾ" ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ 1975 ਤੋਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵੱਸ ਗਏ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ, ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਕਾਲੂ ਵਾਹਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ, ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੁਕਮ ਸੱਤਿ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ, ਵਾਸਤੇ ਸੂਬਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਪੇਕਾ ਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪੇਕਾ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਹੁੰਦੇ, ਪੈਦਲ ਤੁਰ ਕੇ ਵੀ ਪੁੱਜਦੇ ਸਨ। 1945 ਈ. ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ, ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ, ਆਪ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸੋ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈ। ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਰੋੜੇ, ਵਿੱਚ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਤੇ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਥੇਦਾਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਭਗਤਾ, ਦਾਨ ਸਿੰਘ, ਮਸਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਿਜਲੀਵਾਲਾ, ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਕੱਕੜ ਆਦਿ ਦੇ ਦਿਵਾਨ ਲੱਗੇ। ਪੰਡਾਲ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। 19 ਮਾਘ 2002 ਬਿ. ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਨਵਰੀ 1946 ਈ. ਨੂੰ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਚੇਲੇਕਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ, ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਅਤੇ ਸੰਤ ਰਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਜਨ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਪੰਜ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਡੰਨ ਵੀ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮਨਮੱਤ ਨਾ ਕਰੋ।

ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਅੰਗ ਵਜੋਂ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾਤਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਹੀ ਸੀ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਚੰਦ ਕੌਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਉਣ ਬਾਅਦ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇੜੇ ਆ ਗਏ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਆਏ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਬਾਹੁਣ ਵਿੱਚ ਆਪ ਨਿਪੁੰਨ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਯੋਗ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ "ਬੀਬੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ।" ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਮਾਈ ਗੋਬਿੰਦਣੀ, ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਤੇਜ ਕੌਰ ਮੰਡੀ ਤੇ ਮਾਨ ਕੌਰ ਜੰਮੂ ਆਦਿ ਬੀਬੀਆਂ ਸਮੇਤ, ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਗਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਣਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਆ ਕੇ ਜਲ ਪਾਣੀ ਛਕਕੇ, ਸਿਰ ਤੇ ਟੋਕਰੀ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਗੋਹੇ ਕੂੜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ। ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਦਾਣੇ ਛੱਟਦੇ। ਦਾਣੇ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਵੀ ਗੇੜਦੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿਆਂ ਲਈ, ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਚੱਕੀ ਤੇ ਵੀ ਆਟਾ ਪੀਸਦੇ।

ਡੇਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਕੱਚਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲਿਪਾਈ ਪੋਚੇ ਦਾ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇਂ ਲੈ ਲਿਆ। ਪੋਚੇ ਲਈ ਗੋਹਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਵਾਕੇ ਵੀ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ ਰਾਈਆਂ, ਕੋਟ ਗੰਗੂ ਰਾਏ, ਛੋਟੀ ਕਟਾਣੀ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਵੀ। ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਹਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ। ਸਭ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਘਿਉ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗੱਫੇ ਵੀ ਵਰਤਾਉਣੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਸਾਂਭਣ, ਰਿੜਕਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚਾਟੀ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁੱਧ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇਂ ਲੈ ਲਈ। ਕਈ ਕਈ ਮਣ ਦੁੱਧ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਦੇ ਨੂੰ ਰਿੜਕ ਲੈਣਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੱਥ ਮਧਾਣੀ ਗੇੜਦੇ, ਰਸਨਾ ਭਜਨ ਕਰਦੀ।

1947 ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਆਈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੀ ਹੋਈ। ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉੱਜੜ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਧਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉੱਜੜ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਵਤੀਰਾ ਰਖਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉੱਜੜਕੇ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ। ਆਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ (ਸਿਰਸਾ) ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਸਤੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ, ਭੋਜਨ, ਬਸਤਰ, ਰਿਹਾਇਸ਼, ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ, ਦਵਾਈਆਂ ਆਦਿ ਜੁਟਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ

ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਨੇ ਇਧਰੋਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਧਰੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੀਉ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਪਕਾਉਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਨਿਬਾਹੀ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਸੱਤਰ ਸਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਲੋਹ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾ ਗਏ। ਲੰਗਰ ਦੇ ਜੂਠੇ ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਣੇ। ਲੰਗਰ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ ਬਾਲਣ ਮੰਗਵਾਉਣਾ। ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਵੱਡੇ ਖੂਹ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਘੜੇ ਜਲ ਦੇ ਰੋਜਾਨਾ ਭਰ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣੇ।

ਇਲਾਕਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸੁਖ, ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ। ਨਾ ਰਾਹ ਖਹਿੜੇ, ਨਾ ਸੜਕਾਂ ਬਿਜਲੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਈ। ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ, ਟਿਕਾਇਆ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਓਦਰ ਕੇ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗਦਾ ਉਸਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਹੱਥ ਵੀ ਜੋੜੇ ਕਿ ਟਿਕੇ ਰਹੋ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਆਪ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਦੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਪੂਰਵਕ ਨਿਬਾਹੁੰਦੇ।

ਅਕਤੂਬਰ 1951 ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਬੱਪੀਆਣਾ (ਮਾਨਸਾ) ਦੇ ਸ. ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ 20 ਜੁਲਾਈ 1958 ਈ. ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹੇ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨੂੰਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਤਾਏ। 22 ਅਗਸਤ 1959 ਈ. ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾ ਗਏ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਗੁਰਤਾ ਦਾ ਭਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਉਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਲੇਸ ਮਾਤਰ ਵੀ ਹਉਮੈ ਦਾ ਇਹ ਅੰਸ਼ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਗੁਰੂ ਮਹਿਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਬਹੁਤ ਹਨ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜੁਟੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿਕਟ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ-"ਸੇਵਾ ਕਰੋ"........."ਸੇਵਾ ਕਰੋ"। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਬਾਹੁਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਲੋੜ ਸਾਹਵੇਂ, ਆਪ ਨੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਚਰਖੇ ਡਾਹੁਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਰੂੰ ਕੱਤਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਸੂਤ ਅਟੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਤਾਇਆ ਜੀ ਦੀ ਨੂੰਹ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਉਪਲਾਂ ਤੋਂ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀਪੁਰੋਂ ਧੰਨਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬੀਬੀਆਂ ਖੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ। ਚਾਰ ਸੌ ਖੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪੇਟੀਆਂ ਭਰ ਲਈਆਂ।

ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਸਤਰ ਕੁੜਤੇ, ਪਜਾਮੇ, ਕਛਹਿਰੇ ਆਦਿ ਸਿਊਣ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਰਜੀ, ਭਾਈ ਅਨੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ, ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜੀ ਤੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਸਤਰਾਂ ਦੀ ਕਾਟ ਸਿਖਲਾਈ, ਸਿਊਣ ਪਰੋਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੰਨੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਲੋੜ ਜੋਗੇ ਛਿਮਾਹੀ ਦੇ ਬਸਤਰ ਸੀਤੇ ਗਏ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੱਚੀਆਂ, ਇਸ ਹੁਨਰ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਖਲੋਣ

ਜੋਗੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਤੋਂ ਸਧਾਰਨ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਬੀਬੀਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਵੇਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਏ। ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੁਖਾਰੀਆਂ ਲੰਗਰ ਦੇ ਅਨਾਜ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਬਣਵਾਈਆਂ। ਮੰਡੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਯਾਦਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਬਿਆਸਾ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਇੱਕ ਕੋਠੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਇੱਟ ਵੱਟੇ, ਸੀਮਿੰਟ ਬੱਜਰੀ, ਲਿਆਉਣ ਲੈ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ। ਕੋਠੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਫਲਦਾਰ ਰੁੱਖ ਵੀ ਲੁਆਏ। ਮੰਡੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇਰ੍ਹ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਠੀ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਤਬੇਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ।

ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਖੇ, ਡੇਰਾ ਮਸਤਾਨਗੜ੍ਹ ਆਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਇੱਛਾ ਦੀ ਕੋਈ ਕਰੂੰਬਲ ਫੁੱਟਦੀ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿੱਤ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮਸਾਤਨਗੜ੍ਹ ਡੇਰਾ ਕੋਈ 400 ਏਕੜ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ 125 ਏਕੜ ਭੂਮੀ, ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਖਾਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਥੇ ਕੁ ਜਿਹੇ ਹੀ ਸਿਕੰਦਰੀ ਨਾਲਾ ਵੀ ਲੰਘਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਘੱਟ ਵਰਖਾ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਸਰੋਤ ਸੀ। ਸਕਿੰਨਰ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ ਸੀ ਜੋ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਜ਼ਵਾਲ ਸਮੇਂ ਹਾਂਸੀ ਦੇ ਪਰਗਣੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਚਚਾਲ ਕੋਠੀ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ 'ਸਕਿੰਨਰ ਐਸਟੇਟ' ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਚੁਰੂ ਦੇ ਸੇਠਾਂ ਪਾਸ ਗਈ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਖਾਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਉਬੜ-ਖਾਬੜ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਮਤਲ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਬਿਖਮ ਕਾਰਜ ਸੀ। ਘੱਗਰ ਨਾਲੀ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ 1964-65 ਵਿਚ ਬੱਝਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਾਰਜ 1967-68 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਘਣੀਏਂਕੇ ਫਿਰ ਨਿੰਮ ਵਾਲੀ ਹਾਰਨੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ 1965 ਈ: ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨਹਿਰ ਵਾਲੇ ਡੇਰੇ, ਕਮਾਦ ਪੀੜਨ ਸਮੇਂ ਆਏ ਸਨ।ਕੁਝ ਚਿਰ ਉਗਰਾਹੀ ਕੀਤੀ। 1968 ਵਿਚ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਰਾਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਇੱਥੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਸਮਾਨ ਹੇਠ ਵੀ ਕੱਟੇ। ਨਰਮੇ ਚੁਗਣ ਚੁਗਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਜਦੋਂ ਇੱਥੇ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਖਾਟੀਆਂ ਸਮਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਘੋੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਰਕੇ ਆਉਣ। ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਤੋਂ ਵੀ ਫਾਸਲਾ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਘੋੜੀ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਅੱਜ ਹੀ ਘੋੜੀ ਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਤੁਰ ਕੇ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ।ਪੈਦਲ ਸਾਰਾ ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ। ਖਾਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਤਨਾ ਕੁ ਥਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਬਨਾਉਣਾ, ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਝੱਟ ਕੇ ਸੁੱਟਣਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਧੁੱਪੇ ਉਹਨਾਂ ਖਾਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਦਾ। ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਜਲ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਆਦਿਕ। ਇਕ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ 100-100 ਟਰੈਕਟਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਲੈ ਆਉਣੇ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁਹੇਵਾ ਸਾਹਬੀਆ ਆਦਿਕ ਨੇ ਸਾਲਾਂ-ਬੱਧੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਤੇਲ ਪੁਵਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੱਕਰ ਘਿਉ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗੱਫੇ। ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਰੀਕਾਰਡ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖਾਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰਕਬਾ ਪੱਧਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਸੀ। ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ, ਲੰਗਰ, ਤਬੇਲਾ, ਸੇਵਕਾਂ ਦੀਆ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਗਾਹਵਾਂ ਵੀ ਬਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ। ਇੱਥੇ ਫਿਰ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹਰ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਨਿਬਾਹੁੰਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਬੱਠਲ, ਟੋਕਰੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਵੇਰ ਕੰਮ ਰੁਕਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਮਰ ਕੱਸ ਲਈ ਕਿ ਹੁਣ ਲੱਗਦੇ ਹੱਥ, ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਏ। 1969-70 ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੋਠੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਮੇਂ ਮਿਸਤਰੀ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜਗਿਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਿਸਤਰੀ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੱਕੜੀ ਦਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਵੀਆਂ ਹੇਠ ਆ ਕੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਪ ਵੱਢੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੀਨ-ਦਿਆਲ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨਮਿੱਤ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਨ ਲਈ 1970 ਈ: ਦਾ ਅੱਸੂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਰਪਰਸਤੀ ਹੇਠ

ਇਲਾਕਾ ਭਰ ਤੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਵੀਆਂ ਆਬਾਦ ਧਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਲੱਥੀਆਂ। ਮੇਲਾ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਖਿੱਤਾ ਇਲਾਕਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸਾ ਇਲਾਕਾ ਹੋਵੇ ਜਿੱਧਰ ਤੁਰੇ ਜਾਈਏ ਆਪਣੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੋਣ। ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਰੰਗ ਭਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸੰਮੂਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ ਲਈ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਦਾ ਬਹੁੜਦੇ ਰਹੇ। 2010 ਈ: ਵਿਚ ਘੱਗਰ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨੇ ਨਾਲੀ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਪਾਸੇ ਕਹਿਰ ਮਚਾਇਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਮਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਨਾਮਧਾਰੀ, ਗ਼ੈਰ-ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਅਨਾਜ ਤੂੜੀ, ਪੱਠਾ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਵੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 1988 ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ, ਸਤਿਲੁਜ ਦੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵੇਲੇ, ਉਹ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੇ ਅਬੋਲ ਸਹਾਇਕ ਬਣਦੇ ਰਹੇ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਉਸਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਲੇਖਾ ਹੈ।ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਬਰਫਾਨੀ ਹਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਮਨਾਲੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਉਸਰਵਾਈ।

ਸੰਨ 1976 ਵਿਚ ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖਣ ਮੁਤਾਬਿਕ "ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲ ਸੂ; ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਰੀਟਾਇਰਡ ਇੰਨਜੀਨੀਅਰ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ, ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਹੀ ਡਰਾਫਟਸ ਮੈਨ, ਆਪ ਹੀ ਆਰਚੀਟੈਕਟ, ਆਪ ਹੀ ਕਲਰਕ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀਜ਼ਾਇਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ। ਬੱਸ ਮੁੜ ਚੱਲ ਸੁ ਚੱਲ।

"ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗਊ ਸ਼ਾਲਾ, ਮਾਈਆਂ ਦਾ ਡੇਰਾ, ਨਵਾਂ ਸਟੋਰ, ਵਰਨੀ ਅਸਥਾਨ, ਕੋਠੀ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਮਰਤੀ ਮੰਦਰ, ਸਕੂਲ, ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਸਥਾਨ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਲੰਗਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਵੀਹ ਕਮਰੇ ਉਭਰ ਆਏ ਹਨ। ਵਾਧਾ ਇਹ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਥਕੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਅਕੇਵਾਂ।"

ਸੰਮਤ 2038 ਮੁਤਾਬਿਕ 1981 ਈ: ਦਾ ਜੱਪ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਮੇਲਾ ਮਾਈਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸੂ; ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੱਲ੍ਹਾ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਗਏ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਰ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਸੰਗਤ ਮਨ-ਭਾਉਂਦੇ ਪਦਾਰਥ ਛਕਦੀ। ਜੱਪ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਬੜਾ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਹੋਲਾ-ਮਹੱਲਾ ਹੋਵੇ, ਅੱਸੂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੁਰਬ, ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਕੀ ਪਰੰਬਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਫਿਕਰ ਰੱਖਦੇ ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਫਲ ਵਜੋਂ ਆਪ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸਪੁੱਤਰੀ, ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ, 13 ਪੋਹ 2019 ਬਿਕਰਮੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੁਤਾਬਿਕ 25 ਦਸੰਬਰ 1962 ਈ: ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੀਤੀ। ਬੀਬੀ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੱਲ੍ਹਾ ਅਫਰੀਕਾ ਨੂੰ, ਬੀਬਾ ਜੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੌਂਪੀ। ਉਹ ਬੀਬਾ ਜੀ ਦੇ ਉਸਤਾਨੀ ਵੀ ਬਣੇਂ। ਬੀਬਾ ਜੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ, ਸਰਹਾਲੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਉੱਘੇ ਕੂਕਾ ਆਗੂ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਦੇ ਪੋਤਰੇ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ (ਸਿਰਸਾ) ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ 2 ਦਸੰਬਰ 1979 ਈ: ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੱਪ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੌਹਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਖੇ ਛੱਡਣ ਲਈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਬੀਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮਾਸੜ ਹਨ ਗਏ। ਬੀਬਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ 10 ਦਸੰਬਰ 1980 ਨੂੰ ਕਾਕਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 03 ਸਤੰਬਰ 1986 ਨੂੰ 'ਗੁੱਡੀ' ਜੈ ਕੌਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਦੋਹਤੇ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਉਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸੱਜਣ ਹੀ ਵਧਾਈ ਦੇਵੇ ਜਿਹਨੇ ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦੇ ਆਉਂਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਜਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜੇ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਕੰਮ ਵਿਚੋਂ ਫ਼ੁਰਸਤ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਲਾਰਦੇ, ਜਦੋਂ ਬੀਬਾ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਪਾਸ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਮਸਤਾਨਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੰਮ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਲਈ ਦੁੱਧ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇਗਾ? ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, "ਗੁਰਨਾਮ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਨੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਦੁੱਧ ਸਾਂਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।" ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਕਿ 20 ਕਿਲੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੱਝ ਆ ਗਈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਤਪੋ ਭੂਮੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੀ ਰਾਮ ਸਰੋਵਰ ਸਥਿੱਤ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਪੁਰਾਣਿਕ ਸਮੇਂ ਦਾ 'ਤੀਰਥ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ 1949 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਭੁਰ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪੱਕਾ ਸਰੋਵਰ ਬਣਾਉਂਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਈ। ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਜ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈਣ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਚਾਹਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਵੀ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਸੱਜਣਾ ਨੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਗੁਆਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਿਸਾਖ 1991 ਈ: ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕੰਵਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸਦਾ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਰੋਵਰ 1992 ਈ: ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ 8 ਭੁਜਾਵਾਂ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਸਦਕਾ, ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਜਲ ਹੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਬਦਲਣ ਸਮੇਂ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਤਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਦਲਦੀ। ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ-ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਹੱਲਾ-ਸ਼ੇਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਓੜਕ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, "ਮੇਰੀ ਸਿੰਘਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਰਾਮ ਵਾਸਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰੋ।" ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਮਾਤਾ ਜੀ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਆਰੰਭਣਗੇ।"

ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਜਿਉਂ ਹੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਕਰੂਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ। 1984 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਅਦ, ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੰਸਾ, ਸਾੜ-ਫੂਕ, ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਹੋਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਗਲੇ ਲਾਇਆ। ਧੀਰਜ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਹੈ, ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹੋ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕੀਤੀ, ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਕਰਵਾਈ, ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਲੰਗਰ, ਲੀੜਾ, ਕੱਪੜਾ ਆਦਿ ਦਿੱਤਾ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮੱਦਦ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। 1998 ਈ: ਵਿਚ ਖੰਨੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੌੜੀ ਪਿੰਡ ਪਾਸ ਭਿਆਨਕ ਰੇਲ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਟਰੇਨਾਂ ਆਮ੍ਹੋ-ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਭਿੜੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਲ੍ਹਮ-ਪੱਟੀ, ਕਪੜੇ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਛਕਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

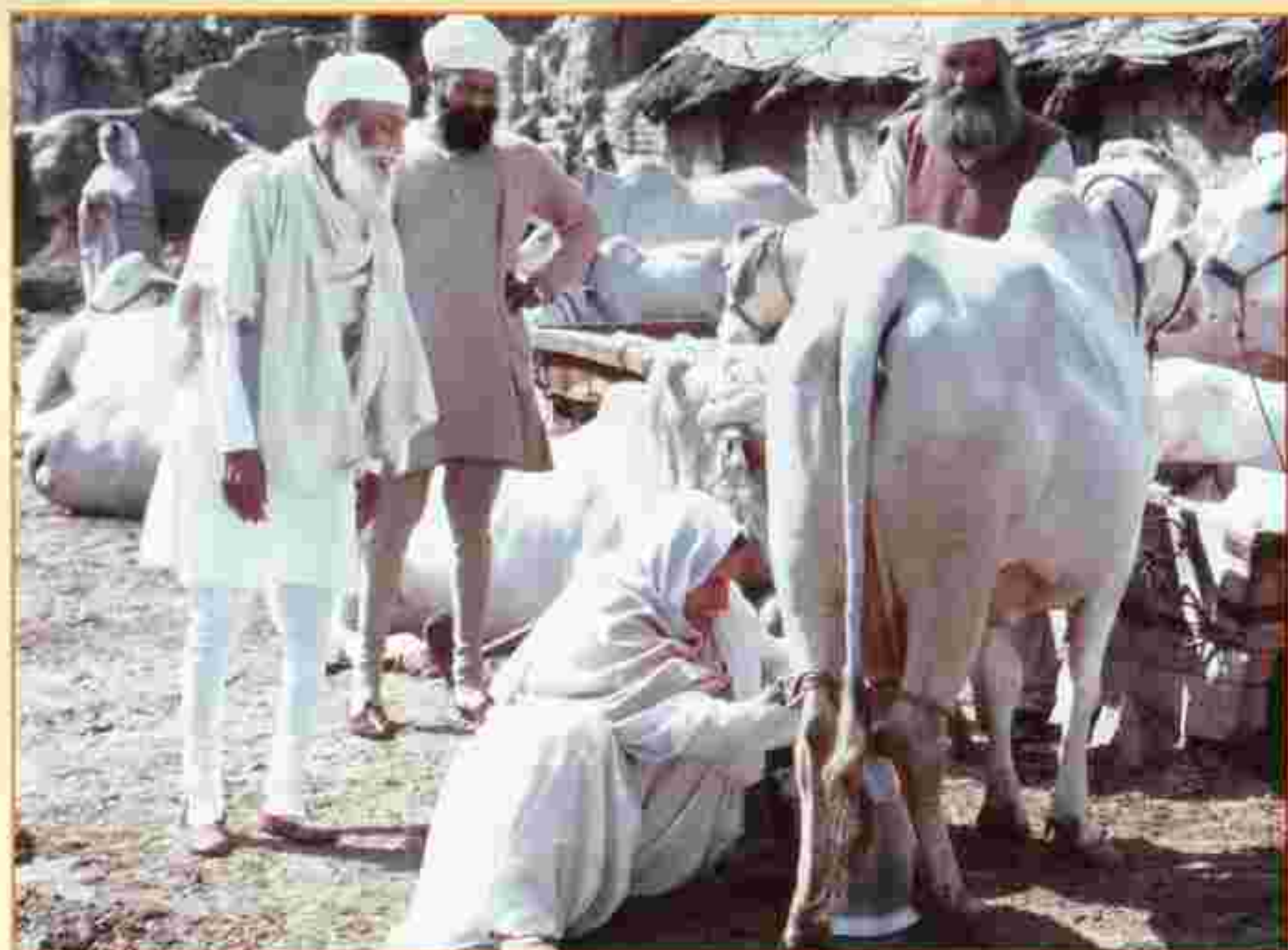
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਦਿੱਖ ਪਿੱਛੇ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ-ਰਾਈਆਂ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ, ਕਾਰਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਨਗਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨੂੰ ਇਕ ਦਰਸ਼ਨੀ ਸਥਾਨ

ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਖ਼ੂਬੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਤਿਨ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰੇ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਅਤੇ ਰਾਈਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਅ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਂ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿਆਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ, ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਟਿਕਣ ਲਈ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਧੀਰਜਵਾਨ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਚਿੱਤ ਸੁਭਾਓ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹਨਾ।ਡੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਭੂਮੀ ਵੀ ਖਰੀਦ ਲਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਯੋਜਨਾ ਰਾਈਆਂ ਪਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਵੱਲ, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਦਰਗਾਹੀ ਸੱਦਾ ਆ ਗਿਆ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਦਿਨ ਚਰਿਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬੱਧ ਸੀ। ਉਹ ਆਮ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ ਦੋ ਵੱਜੇ ਉਠ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ। ਕੁਝ ਯੋਗਾ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਰਾਮ ਸਰ ਦੇ ਗਿਰਦ ਸੈਰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ, ਫਿਰ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨਾ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨਾ। ਕੁਝ ਜਲ-ਪਾਨ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੜੀ ਲੱਤ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ। ਨੌਂ ਦਸ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਿਰਾਜਣਾ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਘੰਟਾ ਕੁ ਦਿਨੇ ਬਿਰਾਜਦੇ। ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ, ਦੀਵਾਨ, ਰਾਤ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ, ਇਹ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਠੀਂ ਪਹਿਰੀਂ ਛਕਦੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ 1991 ਈ: ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਈਪਾਸ ਸਰਜਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਦੋ ਵੇਰ ਛਕਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਦੋ ਵੇਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦੁੱਧ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਛਕਦੇ ਸਨ।ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਨਮੂਨਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਦੁੱਧ ਵਰਤਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਖਾਵਤ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸਿੱਖਾਂ, ਸੇਵਕਾ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸੁਖ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕੋਠੀ ਨੁਮਾ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣਵਾਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਵਾਏ। ਸਿਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਉਮਰ ਭਰ ਯਤਨ-ਸ਼ੀਲ ਰਹੇ।ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਕਾਦਮੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਵਾਕੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਵੇਰ ਇਕ ਗਰੀਬ ਬੱਚਾ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਜੂੰਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੂੰਆਂ ਚੁਗੀਆਂ ਫਿਰ ਸਿਰ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਠੀਕ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਅੱਕਦੇ ਸਨ ਨਾ ਥੱਕਦੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਤਸਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਸਨ। ਬਿਰਧਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਬਿਰਧਾਂ ਲਈ ਫ਼ਲ-ਫਰੂਟ ਅਤੇ ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਅਲਸੀ ਵਗੈਰਾ ਮੁੱਕਣ ਨਾ ਦਿੰਦੇ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਪਤੀ ਵਲੋਂ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ। ਕਿਸੇ ਰੋਗੀ ਦੀ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ, ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਦੀ ਬੇਟੀ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਚੰਗੇ ਘਰ ਦਾ ਲੱਭਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕਰਨੇ। ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੀਸ ਭਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਇਮਦਾਦੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜੁਆਬ ਹੁੰਦਾ, "ਭਾਈ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਵਾਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਆਪੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਦੇ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਆਪ ਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ ਕਰ, ਮਾਤਾ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰਜੇ ਸਨ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਖਰੇ ਉੱਤਰੇ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਾਰਥਿੱਕਤਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਕੂ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਰਾਮ ਸਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉੱਪਰ ਆਇਆ ਹੈ ਵਾਰੀ ਬੱਦਲ ਕੇ ਲਗਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹੇ। ਵੱਡੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਲੈਂਟਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ "ਨਾਨ-ਸਟਾਪ" ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹੁੰਦੇ। ਵੱਡੇ ਤੇ ਭਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਸਮੇਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਸਿੱਖ-ਸੇਵਕ, ਦੂਰ ਦੁਰਾਡਿਉਂ ਹੁਕਮ ਸੁਣ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੇ। ਕੱਕੜ, ਮਨਸੂਰਵਾਲਾ, ਮਹਿਮੂਦ ਪੁਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ), ਜਾਲ ਖੇੜੀ, ਬੀੜ ਭਮਾਰਸੀ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ

ਧੰਨਭਾਗ ਸਮਝਦੀਆਂ। ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, ਸੈਦੋ, ਜਲੰਧਰ, ਨਗਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਿਸਤਰੀ ਸਿੰਘ ਇਮਾਰਤਸਾਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਣ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ।

ਇਕ ਵੇਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਰਿਹਾ ਕਰੇ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪ ਮੁਕੰਮਲ ਆਰਾਮ ਕਰੋ"। ਪਰ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾਂ ਆਪ ਦੇ ਸੁਭਾਓ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਤੇ ਜਾ ਲੱਗੇ। ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ।" ਇਕ ਵੇਰ ਕੋਈ ਲੈਂਟਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਲੱਕ ਵਿਚ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸੱਕਦੇ। ਉੱਥੇ ਜਾਕੇ ਇੱਟਾਂ-ਰੋੜੇ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪ ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਡੋਰ ਨਾਲ ਬੱਝ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ, ਭਾਈ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ ਸਿੰਘ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਗਿਆਂ, ਇਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਹ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ ਧਿਆਨ ਦੇ ਪਾਤਰ ਸਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ, ਕੁਝ ਸਰੀਰ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੁਰੰਤ ਲੰਮਾਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਬੰਨ੍ਹਾਈ, ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਕਦੀ ਥਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਸੀ, ਉਹ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਫੈਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੂੰ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੌਰੇ ਕਰਦੇ। 13 ਫਰਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਬਸੰਤ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਫਤਾ ਭਰ ਸਾਰੀ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ, ਬਾਜ਼ਪੁਰ, ਬੰਡੇ, ਇਮਲੀਆ ਕੋਠੀ, ਮਲਿਕ ਫਾਰਮ, ਮੁਜੱਫਰ ਨਗਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹ ਦਾ ਓਹਲਾ ਕਰਨ ਬਾਅਦ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਾਰਚ 2013 ਅਤੇ ਫਿਰ 2015 ਵਿਚ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ, ਦੋ ਦੌਰੇ ਕੀਤੇ। ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਕਾਨ, ਖੇਤੀ, ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਾਉਣ ਹੋਰ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਇਮਦਾਦ ਪਹੁੰਚਾਈ। ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਐਮ.ਪੀ. ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਦੌਰੇ ਵਿਚ ਆਗਰਾ, ਗਵਾਲੀਅਰ, ਭਿੰਡ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਇੱਥੇ ਸਾਗਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪੁੱਜੀ। ਪੈਂਡਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ ਤੋਂ ਸਾਗਰ। ਰਾਤ ਦੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਹੀ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਰ ਲਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵੇਰੇ ਵਾਪਸੀ ਸੀ। ਰਾਤ ਦੇ ਇਕ ਵਜੇ ਸਾਗਰ ਪੁੱਜੇ। ਥੋੜਾ ਬਿਰਾਜ ਕੇ ਫਿਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ, ਫਿਰ ਵਾਪਸੀ। ਇਤਨੀ ਭੱਜ ਨੱਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ, ਕਿਤਨੀ ਸਖਤ ਝਾਲ ਝੱਲਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਗਊ ਪਾਲਣ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਗਾਉ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਗਊ ਦੇ ਦੁੱਧ ਘਿਉ ਦਾ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹਿਸਾਬ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਸੁਗਮਤਾ ਨਾਲ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਈ ਕਿ ਅਕਸਰ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਲਿਆਂ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਸੰਗਤ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਅੱਸੂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਮ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਕੇ, ਸਭ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫਹਿਰਿਸਤ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ 'ਵੜੈਚ' ਸਰਪੰਚ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ 'ਹਾਰਨੀ ਨਿੰਮਵਾਲੀ' ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ, ਸੇਵਕ ਬੀਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖਾਂਗੇ, ਜਿੰਨਾਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ - ਬੀਬੀ ਗੁਬਿੰਦਣੀ, ਬੀਬੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਢੋਟੀਆਂ ਵਾਲੀ, ਬੀਬੀ ਪ੍ਰੀਤੋ ਪਤਨੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ, ਉਸਤਾਦ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਗੋਗੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਭਣੇਂਵੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਠਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ, 'ਪਾਰਬਤੀ', ਵੱਡੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਬੀਬੀ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ, ਸੰਤ ਬਖਸ਼ੀਸ ਸਿੰਘ ਬੀੜ ਭਮਾਰਸੀ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਬੀਬੀ ਰਾਜ ਕੌਰ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ/ ਸੇਵਕ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ 'ਲਾਡੀ' ਦੀ ਪਤਨੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਬੀ ਰਾਣੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵੀ.ਡੀ.ਓ ਦੀ ਪਤਨੀ। ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿਆਹੜ, ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਘਣੀਆ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਭਣੇਵਾ ਵੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਰਾਜ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੋਗ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬਣੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਗ਼ਮ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਲੱਥਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੇਕ ਉੱਜਲ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਪਰਕਾਸ਼ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ, ਇਹ ਸੁਆਲ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਨੇਕੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਬਦੀ ਨਾਲ

ਚੁਕਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਨੇ ਰੁਧਰ ਕੰਠ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿਆਰ ਵੰਡਿਆ ਜੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਤੇ ਮੈਂਨੂੰ ਕਹਿਣਾ, "ਗੁੱਡੀ ਤੂੰ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ।" ਕਈ ਵੇਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਉਠਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਪਕਾਉਣ ਲਾ ਲੈਣਾ। ਜੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਥੁੜ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਠਾਕੇ ਲੈ ਆਉਣੀਆਂ। ਆਖਰੀ ਰਾਤ ਦਿੱਲੀਓਂ ਆਏ। ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ..........।

ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਬਚਪਨ, ਜੁਆਨੀ, ਪ੍ਰੋਢ ਅਵਸਥਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਛੱਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਬਤੀਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਦਿਓ-ਕੱਦ ਸਖ਼ਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ, ਕਈ ਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਨਿਹਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਸਨ। ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਾਠ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਪ ਦੰਡ ਸਿਰਜੇ ਸਨ। ਆਪ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, "ਮੇਰੀ ਸਿੰਘਣੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੀ ਇਸ਼ਤਹਾਰਬਾਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, "ਬੇਸ਼ਕ ਸਭ ਕੁਝ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਅਜੋਕੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਸਨ।"

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ, ਦੇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਸੰਭਾਲ ਵਾਸਤੇ, ਲੰਮੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਪੰਥਕ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਰੇੜ ਉਭਰਦੀ, ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਸੂਬਾ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ 'ਗਿਆਨਣ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਥ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤ ਇਕ ਜੁੱਟ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਮੇਂ, 13 ਦਸੰਬਰ 2012 ਈ: ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਡੋਲਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਰੂਪ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾਇਆ। 23 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਮਿੱਤ ਭੋਗ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ, ਆਪ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਏ।

ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, 'ਜਗਤ ਮਾਤਾ' ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। 'ਲੋਕ-ਕਵੀ' ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਾਈ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਵਿਅਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:-

" ਐਵੇਂ ਭਰਮ ਹੈ ਸਾਡਿਆਂ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ ਦੋ ਜਾਂ ਚਾਰ ਲੋਕੋ।
ਬਦਲਾ ਲਏ ਤੇ ਵੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁੱਕਣੀ ਨਹੀਂ, ਐਨੀ ਲੰਮੀ ਹੈ ਸਾਡੀ ਕਤਾਰ ਲੋਕੋ।"

ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ,
7-4-2016

''ਜੇ ਤੁਰਨਾ ਸੱਚ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ
ਕਦੇ ਸਰਹਿੰਦ ਆਏਗੀ ਕਦੇ ਚਮਕੌਰ ਆਏਗਾ।''

ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਨੂੰ,
ਮੇਰਾ ਹੈ ਪ੍ਰਣਾਮ।
ਸੇਵਾ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਦੀ,
ਮੂਰਤ ਮਾਤ ਮਹਾਨ।

ਜਗਤ ਮਾਤ ਬਣ ਪਾਲਦੀ,
ਬਾਲ ਬਿਰਧ ਜੁਆਨ।
ਦਰ ਆਏ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ,
ਪੂਰੀ ਆਸ ਪੁਗਾਣ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰਜ ਚਮਕਦਾ,
ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਾਨ।
ਪੈਂਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਦ ਸੂਰਜੀ,
ਚਮਕੇ ਚੰਦ ਅਸਮਾਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਦਾ,
ਸੀਤਲ ਰੂਪ ਸਮਾਨ।
ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਹੈ,
ਗੁਰ ਚਰਨੀਂ ਪ੍ਰਵਾਣ॥